

Esther van Eijk – dr. mr. E. van Eijk is zelfstandig onderzoeker en adviseur (Van Eijk Research & Consultancy).¹

Ontheemde en gevluchte Syriërs en de obstakels voor een gedocumenteerd bestaan

De oorlog in Syrië heeft vele Syriërs de toegang tot de burgerlijke stand en de rechterlijke macht ontnemen, zowel in Syrië als daarbuiten. De registratie van geboorten, huwelijken en overlijdens is vanwege vele barrières enorm moeilijk geworden. Esther van Eijk bespreekt de omstandigheden, praktische problemen en gevolgen rondom de registratie van levensgebeurtenissen en het verkrijgen van identiteits- en familierechtelijke documenten van binnenlandse ontheemden in Syrië en Syrische vluchtelingen in de omliggende landen.

Het Syrische conflict is inmiddels zijn elfde jaar ingegaan en heeft een van de grootste humanitaire en vluchtelingencrisis in de recente geschiedenis veroorzaakt. Bijna 6,5 miljoen Syriërs zijn ontheemd in eigen land en ruim 5,5 miljoen Syriërs verblijven als geregistreerd vluchteling

buiten Syrië, vooral in de buurlanden.² Het oorlogsgeweld en de gedwongen migratie hebben geleid tot vele niet-geregistreerde geboorten, huwelijken en overlijdens van Syriërs in de regio.³ Daarnaast zijn er naar

1 Voor opdrachtgevers als de Norwegian Refugee Council en de International Committee on Missing Persons, in het bijzonder op de thema's 'legal identity and civil documentation' en vermiste personen. Ze is auteur van het boek *Family Law in Syria: Patriarchy, Pluralism and Personal Status Laws* (London: I.B. Tauris 2016); gebaseerd op intensief, ethnografisch veldwerk (2008-2009) in Damascus (Syrië), bestaande uit interviews en observaties in drie (moslim, katholiek en Grieks-orthodox) familierechtbanken.

2 Voor het aantal binnenlands ontheemden (*Internally Displaced People*), zie Internal Displacement Monitoring Centre: internal-displacement.org/countries/syria; voor het aantal Syrische vluchtelingen in de regio, zie UNHCR: data2.unhcr.org/en/situations/syria (beide geraadpleegd op 1 februari 2021).

3 Er zijn geen cijfers of schattingen beschikbaar van de omvang van het aantal niet-geregistreerde geboorten, huwelijken en overlijdens, maar de aantallen zijn waarschijnlijk erg hoog. Het verlies of ontbreken van officiële documenten (in het Engels meestal aangeduid als *lack/loss of civil documentation*) is door de VN en andere hulporganisaties wel aanmerkt als een grote en acute

schatting meer dan 100.000 vermiste Syriërs, waarvan velen gedwongen zijn verdwenen en vermoedelijk overleden, maar voor wie geen bewijs van overlijden is.⁴

Door de crisis is de toegang van Syriërs tot de burgerlijke stand en de rechterlijke macht, en daarmee de registratie van vitale levensgebeurtenissen en het verkrijgen van identiteits- en familierechtelijke documenten, ernstig beperkt. Het ontbreekt veel Syrische vluchtelingen en binnenlands ontheemden aan benodigde documentatie, zoals geboortebewijzen, huwelijks- en overlijdensakten. Deze documenten hebben zij nodig om identiteitspapieren aan te kunnen vragen, om onderwijs, gezondheidszorg of humanitaire hulp te kunnen ontvangen, ongehinderd te kunnen reizen, afstamming van hun kinderen vast te kunnen laten stellen, datief (ouderlijk) gezag (*wisaya*)⁵ te kunnen verkrijgen, (her)trouwen, erven, een huis te kunnen kopen, of in aanmerking te komen voor hervestiging of te voldoen aan de voorwaarden voor gezinshereniging.⁶

1. Burgerlijke stand in Syrië

Registratie van levensgebeurtenissen en het verkrijgen van identiteits- en familierechtelijke documenten worden in Syrië – en hetzelfde geldt voor de buurlanden Irak, Jordanië en Libanon – beheerst door zowel civiel als religieus-geïnspireerd familierecht.⁷ De belangrijkste wetten in Syrië zijn de Wet op het Burgerlijk Statuut uitgevaardigd in 2007⁸ en de Wet op het Personeel Statuut uitgevaardigd in 1953.⁹ De eerste voorziet in regels en procedures rondom registratie van levensgebeurtenissen en de burgerlijke stand, de tweede regelt familierechtelijke relaties, zoals huwelijk, echtscheiding, afstamming, voogdij en erfrecht.

Een geboorte, huwelijk, echtscheiding of overlijden dient binnen 30 dagen geregistreerd te worden bij een kantoor van de burgerlijke stand (in Syrië meestal aangeduid als *nufus*), wanneer de levensgebeurtenis in het

buitenland plaatsvindt is de registratietermijn 90 dagen.¹⁰ Vertraagde registratie of het nalaten van registratie zal in de regel leiden tot het opleggen van een boete.¹¹ De *nufus*-kantoren houden niet alleen de registers bij, maar zij zijn ook verantwoordelijk voor het uitvaardigen van identiteits- (zoals ID-kaarten en paspoorten) en familierechtelijke documenten (zoals geboorte- en huwelijksakten en familieboekjes). In 2009 had iedere provinciehoofdstad een Directoraat voor Burgerzaken, oftewel een centraal *nufus*-kantoor (14 in totaal), en in iedere provincie waren verschillende districts- en subdistrictskantoren te vinden; in totaal meer dan 250 kantoren verspreid over het land.¹² Door het conflict zijn verschillende *nufus*-kantoren verwoest, niet meer operationeel of kampen ze met structurele onderbezetting, vooral in gebieden die niet onder de controle van de Syrische autoriteiten staan of hebben gestaan. Hierdoor kunnen veel mensen hun burgerzaken niet meer goed regelen. Van oudsher is de Syrische burgerlijke stand geografisch georganiseerd, dit betekent dat Syriërs voor het registreren van een gebeurtenis of het ophalen van documenten naar hun eigen oorspronkelijke burgerlijke stand moesten gaan, maar tegenwoordig is de Syrische overheid hierin flexibeler geworden. De regering heeft in verschillende grote steden vervangende *nufus*-loketten geopend voor binnenlands ontheemde Syriërs uit bijvoorbeeld Raqqa en Deir ez-Zor die niet kunnen terugkeren naar de *nufus* waar hun famileregister wordt bewaard.¹³ Het is echter onduidelijk of de aangevraagde documenten ook kunnen worden opgehaald bij deze vervangende loketten of bij het centrale *nufus*-kantoor in de hoofdstad van de provincie waar de aanvrager verblijft.¹⁴

Een bijkomend probleem is de slechte, onderbroken of algehele afwezige netwerkverbinding van de individuele kantoren met de centrale elektronische database in Damascus, waar alle registers centraal worden verzameld en bewaard. Dit leidt ertoe dat niet alle levensgebeurtenissen en uitgegeven documenten centraal worden geregistreerd, waardoor bijvoorbeeld een in Aleppo uitgegeven geboorteakte vervolgens niet zichtbaar is op een familie-uittreksel afgegeven in Damascus.¹⁵ De registers van de Syrische burgerlijke stand zijn dus verouderd, incompleet en bevatten waarschijnlijk ook onjuiste informatie.

1.1 Inschrijving van buitenlandse akten in Syrië

Als Syriërs in het buitenland een huwelijks- of scheidingsakte krijgen van een bevoegde rechtbank in bijvoorbeeld Jordanië, of als een geboorte of overlijden wordt geregistreerd bij de burgerlijke stand in Jordanië, dan kan een afschrift van de akte, voorzien van een goedkeuringsstempel van het Jordaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken, naar een Syrische diplomatieke vertegenwoordiging in Jordanië worden gestuurd. Nadat de diplomatieke vertegenwoordiging de akte heeft gelegaliseerd, kan de akte worden doorgezonden naar het relevante Directoraat

beschermingsbehoefte van Syrische binnenlands ontheemden en vluchtelingen, zie bijvoorbeeld UNOCHA, *2019 Syria Humanitarian Needs Overview*, hno-syria.org/#resources, p. 51; Norwegian Refugee Council (NRC), 'Syrian Refugees' Right to Legal Identity: Implications for Return', Briefing Note, januari 2017, <https://bit.ly/38WwU1>.

4 United Nations website, 'Security Council Briefing on Detainees and Missing Persons in Syria, Under-Secretary-General Rosemary DiCarlo', 7 augustus 2019, zie: <https://bit.ly/2ND0Qpq> (geraadpleegd op 1 februari 2021).

5 Een Syrische familierechter kan een tijdelijke of datieve voogd (*wasf*) aanstellen als er geen gezagsdrager voor het kind (meer) is of als deze onbeschikbaar is of ongeschikt wordt verklaard (arts. 174-175 Wet op het Personeel Statuut). Sinds het uitbreken van het conflict in 2011 is het gangbare rechtspraktijk geworden dat rechters moeders aanstellen als datieve voogd over hun kinderen, vooral wanneer de vader/echtgenoot is verdwenen of in het buitenland verblijft, zodat moeders met hun kinderen kunnen reizen (bijvoorbeeld in het kader van gezinshereniging), een paspoort kunnen aanvragen voor hun kind of andere taken kunnen uitvoeren die normaal gesproken worden uitgevoerd door de gezagsdrager (in de regel is dit de vader of grootvader in mannelijke lijn). Ter informatie: de auteur heeft dergelijke *wisaya*-besluiten voorgelegd gekregen vanuit haar adviespraktijk; de informatie over de gangbare rechtspraktijk is gebaseerd op communicatie met Syrische advocaten.

6 Martin Clutterbuck, Laura Cunial, Paola Barsanti & Tina Gewis, 'Establishing Legal Identity for Displaced Syrians', *Forced Migration Review* 57, februari 2018, p. 59-61, online beschikbaar: <https://bit.ly/3r2VYau>.

7 De nationaliteitswetgeving van Syrië laat ik in dit artikel buiten beschouwing.

8 De Wet op het Burgerlijk Statuut (in Arabisch: *qanun al-ahwal al-madani*; in het Engels vaak vertaald als *Civil Status Law*) werd uitgevaardigd als Wetgevingsdecreet nr. 26 op 12 april 2007, en vervolgens gewijzigd in 2011, 2012, 2015 en 2017.

9 De Wet op het Personeel Statuut (in Arabisch: *qanun al-ahwal al-shakhsiyya*; in het Engels vaak vertaald als *Personal Status Law*) werd uitgevaardigd als Wetsbesluit nr. 59 op 17 september 1953. De Wet is vervolgens diverse keren gewijzigd, namelijk in 1975, 2000, 2003, 2010 en 2019. Voor een nadere toelichting op de wetswijzigingen van 2019 zie: Esther van Eijk, 'Wijzigingen in de Syrische Wet op het Personeel Statuut: Wezenlijke hervormingen of cosmetisch knip- en plakwerk?', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 12, december 2019, p. 320-25.

10 Artikel 14(a) Wet op het Burgerlijk Statuut.

11 Artikel 67-68 Wet op het Burgerlijk Statuut.

12 United Nations Statistics Division, *Status of Civil Registration and Vital Statistics: ESCWA region* (maart 2009), p. 57.

13 Syrisch Arabische Republiek/Ministerie van Binnenlandse Zaken/Directoraat van Burgerzaken & UNHCR, 'Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic', 2019 (2^e editie; niet gepubliceerde Engelse vertaling); de Arabische versie is wel online beschikbaar: <https://bit.ly/3s3rV42> (p. 6).

14 Persoonlijke communicatie met Syrische advocaten.

15 Persoonlijke communicatie met Syrische advocaten.

van Burgerzaken in Syrië. De levensgebeurtenis kan daarna worden opgenomen in de Syrische registers van de burgerlijke stand, mits deze niet in strijd is met de Syrische wetgeving. Als het niet mogelijk is om een diplomatieke vertegenwoordiging te bezoeken, dan kan een gemachtigde, bijvoorbeeld een familielid of advocaat, met de originele akte of een gewaarmerkt kopie de registratie in Syrië afronden.¹⁶

Belangrijke reden van de registratieproblemen is het niet durven benaderen van de Syrische autoriteiten in Syrië of diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland, vanwege vrees voor arrestatie.

2. Geen papieren, geen bewijzen – achterliggende oorzaken

De afgelopen jaren hebben de Verenigde Naties en andere hulporganisaties in verschillende rapporten en publicaties aangegeven dat het verlies of ontbreken van officiële documenten een grote en acute beschermingsbehoefte¹⁷ is van Syrische binnenlands ontheemden en vluchtelingen.¹⁸ Vooral vrouwen en kinderen worden gezien als een kwetsbare groep omdat het hen vaak niet lukt om huwelijken, geboorten en overlijdens geregistreerd te krijgen.¹⁹ Er zijn verschillende redenen gegeven waarom veel Syriërs grote moeite hebben om levensgebeurtenissen geregistreerd te krijgen of om identiteits- en familierechtelijke documenten te verkrijgen. Een veel genoemde reden is het niet durven benaderen van de Syrische autoriteiten, hetzij in Syrië of diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland.²⁰ Sommige Syriërs vrezden gearresteerd te worden omdat een familielid gezocht wordt of omdat ze zelf gezien (kunnen) worden als tegenstander van de overheid of als terrorist (bijvoorbeeld vanwege iemands plaats van herkomst), of omdat ze dienstplichtig zijn.

Angst om de autoriteiten te benaderen is ook een reden waarom veel Syriërs geen aangifte doen van vermissing van een familielid of navraag durven te doen indien ze vermoeden dat een familielid is opgepakt en in een detentiecentrum zit. Er zijn vele gevallen bekend van familieleden van vermiste personen die bij het doen van aangifte van vermissing of bij het navragen naar het lot van hun vermiste familielid vervolgens zelf werden gearresteerd of – tevergeefs – grote sommen geld hebben betaald in ruil

voor informatie.²¹ In 2018 heeft de Syrische overheid *en masse* honderden overleden personen, de meerderheid waarschijnlijk overleden in detentiecentra, bijgeschreven in de overlijdensregisters van de burgerlijke stand. Sommige familieleden van de overledenen vernamen van de dood van hun geliefden toen zij een aangevraagd familie-uittrekkel van de *nufus* onder ogen kregen, anderen werden door de autoriteiten op de hoogte gebracht. De families moesten vervolgens nog wel zelf de overlijdensverklaring opvragen, bijvoorbeeld bij het militaire ziekenhuis Tishreen in Damascus, en een overlijdensakte aanvragen bij de *nufus*, met het risico op een boete voor te late registratie omdat de meeste overledenen al meer dan jaar geleden overleden waren. Maar ook onder deze groep families waren er velen die de autoriteiten niet durven te benaderen om een overlijdensakte aan te vragen.²²

Er zijn nog legio andere oorzaken die de gang naar de burgerlijke stand en de rechtbanken, zowel in Syrië als in de buurlanden, in de weg staan, te weten: documenten zijn verloren geraakt door geweld, verwoesting of tijdens de vlucht of het niet kunnen bereiken van Syrische overheidsinstanties. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor ontheemden die in een niet door de Syrische autoriteiten gecontroleerd gebied wonen of vluchtelingen die het vluchtelingenkamp niet uit mogen zonder geldig identificatiedocument. Hoge kosten, zoals transportkosten, advocaatkosten of administratieve boetes vormen eveneens een groot probleem, alsook het niet beschikken over ondersteunende documenten, zoals een benodigde huwelijksakte voor registratie van een geboorte; confiscatie van documenten door derden; geen ondersteunend bewijs kunnen aanleveren, zoals getuigenverklaringen, om een rechtsfeit te bewijzen.²³ Voorts hebben Syrische vluchtelingen in de buurlanden vaak geen of een verlopen verblijfsvergunning (dit geldt bijvoorbeeld voor veel Syriërs in Libanon) en zijn ze onvoldoende bekend met complexe registratieprocedures van het gastland.²⁴ Zo is bijvoorbeeld 72 procent van de in Libanon geboren Syrische kinderen niet volledig geregistreerd.²⁵ De voornaamste redenen voor het niet of niet volledig registreren van Syrische pasgeborenen bij de Libanese burgerlijke stand, zijn de hoge kosten (transportkosten en registratiekosten), onbekendheid met de procedures en de beperkte bewegingsvrijheid vanwege het niet hebben van een geldige verblijfsvergunning.²⁶

16 Artikel 17 Wet op het Burgerlijk Statuut; Syrische Ministerie van Buitenlandse Zaken, 'Handleiding voor Burgers. Consulaire dienstverlening - legalisatie' (in het Arabisch), uitgegeven op 14 april 2019 (online beschikbaar: <https://bit.ly/3vzDemy>), p. 17-20.
 17 'Beschermingsbehoefte' is een Nederlandse vertaling van de Engelse term *protection need*. Deze term wordt gebezigd door organisaties als UNHCR en andere humanitaire organisaties, zie bijvoorbeeld: UNHCR, 'UNHCR schaalte hulp op in Noordoost-Syrië', 15 oktober 2019, <https://bit.ly/3qZUNsv> (geraadpleegd op 26 februari 2021).
 18 UNOCHA 2019, p. 51; NRC 2017; NRC & IHRC, 'Registering Rights: Syrian Refugees and the Documentation of Births, Marriages, and Deaths in Jordan', oktober 2015; NRC & IHRC, 'Securing Status; Syrian refugees and the documentation of legal status, identity, and family relationships in Jordan', november 2016, <https://bit.ly/38Y942H>.
 19 UNOCHA 2019, p. 33; UNFPA, *Voices from Syria 2020. Assessment Findings of the Humanitarian Needs Overview*, 2020 (draft), <https://bit.ly/30W1Wio>, p. 42-43.
 20 UNOCHA 2019, p. 51; Clutterbuck e.a. 2018, p. 60.

21 International Commission on Missing Persons, 'Missing Persons in North East Syria: A Stocktaking', zie: <https://bit.ly/30WUCUj>, 25 maart 2020, p. 22; Dawlaty & Women Now for Development, 'Shadows of the Disappeared. Testimonies of Female Relatives Left with Loss and Ambiguity', 2018, p. 30.
 22 Independent International Commission of Enquiry on the Syrian Arab Republic, 'Death Notifications in the Syrian Arab Republic', 27 november 2018, zie: <https://bit.ly/20MuyZz>.
 23 UNOCHA 2019, p. 51-52; UNFPA 2020, p. 43-44; UNHCR & NRC, 'Uncertain Future - Legal and Civil documentation, Housing, Land and Property (HLP) and Challenges to Return for Syrian Refugees', 2019; NRC & IHRC 2015; NRC & IHRC 2016.
 24 Clutterbuck e.a. 2018, p. 60.
 25 UNHCR/UNICEF/WFP, *2020 Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, zie: <https://bit.ly/3eVKZnW>. Volledig geregistreerd wil hier zeggen tot op het niveau van het 'Register voor Buitenlanders', dat is een onderdeel van de Libanese burgerlijke stand (NB. in Libanon het Personeel Statuut Departement). Syrische vluchtelingen moeten de geboorte van hun kinderen in Libanon inschrijven bij hun plaatselijke burgerlijke stand kantoor; daarnaast moet de geboorte ook worden ingeschreven in het 'Register voor Buitenlanders', dit is een op zichzelf staand departement binnen het Personeel Statuut Departement op provincieniveau.
 26 UNHCR/UNICEF/WFP, *2019 Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, <https://bit.ly/3vHLSzN>, p. 36.

De coronacrisis heeft de situatie alleen maar verergerd. Veel Syrische vluchtelingen in de buurlanden verkeren in grote armoede, mede door de invoering van strenge covid-19 maatregelen zijn de economieën van Irak, Jordanië en Libanon ingestort. Vluchtelingen kunnen niet meer in hun basisbehoeften voorzien, het aanvragen van identiteits- en familierechtelijke documenten is voor velen onbetaalbaar geworden.²⁷

Het aantal informele, niet bij de rechtbank bekrachtigde huwelijken is sinds 2011 flink toegenomen – vrouwen die alleen informeel zijn getrouwd en kinderen uit die huwelijken lopen een vergroot risico ongedocumenteerd te blijven.

3. Ongeregistreerde huwelijken en kinderen

Syrische vrouwen en kinderen zijn bijzonder kwetsbaar, zeker als de echtgenoot/vader vermist of gestorven is. Vooral vrouwen die alleen informeel zijn getrouwd alsmede de kinderen geboren uit die huwelijken, lopen een vergroot risico ongedocumenteerd te blijven en kunnen geen beroep doen op rechten die uit een geldig huwelijk voortvloeien. Sinds 2011 is het aantal religieuze, informele huwelijken flink toegenomen; huwelijken die niet alsnog later in de rechtbank zijn bekrachtigd en geregistreerd bij de burgerlijke stand.²⁸ Naar verluidt is het aantal ingediende verzoeken tot vaststelling van huwelijk en afstamming bij Syrische familierechtbanken dan ook enorm toegenomen, in vergelijking met de situatie van voor het conflict.²⁹

In Syrië, maar ook de buurlanden Irak, Jordanië en Libanon waar eveneens op islamitisch recht gebaseerd familierecht van kracht is, biedt de Wet op het Personeel Statuut de mogelijkheid om een buiten de rechtbank gesloten informeel islamitisch huwelijk op een latere datum alsnog te laten bekrachtigen door een rechtbank.³⁰ De vaststelling van de afstamming (*nasab*) van een kind geboren staande het (nog niet bekrachtigde) huwelijk en de bekrachtiging van een informeel huwelijk, gebeuren in de Syrische familierechtbanken meestal in een en dezelfde zitting.³¹ Echter,

voor vluchtelingen of Syriërs in gebieden die niet onder controle van de Syrische overheid staan, is het vaak erg moeilijk om een dergelijke rechtszaak aanhangig te maken, vooral als er weinig tot geen bewijs van het huwelijk is of als de echtgenoot afwezig is.³² Bovendien gaan er hoge proces- en advocaatkosten mee gemoeid die voor alleenstaande moeders vaak moeilijk op te brengen zijn.

Als de echtgenoot verdwijnt of overlijdt, is het aan de vrouw om het huwelijk bewezen te krijgen om de afstamming van de kinderen vast te stellen of om aanspraak te kunnen maken op een eventuele uitstaande bruidsgave of erfenis. Zonder een officiële huwelijksakte is het bijzonder moeilijk om kinderen in te schrijven bij de burgerlijke stand en lopen deze kinderen het risico staatloos te worden. In 2019 uitte het VN Comité inzake de Rechten van het Kind hierover haar zorgen na de bespreking van het door Syrië ingediende vijfde periodieke rapport:

'The Committee is very concerned about: (a) Children not being registered and not having access to birth certificates due to the armed conflict, in particular those who are displaced or living in besieged and hard-to-reach areas; (b) Increased fines for late birth registration (...); (c) Syrian women still not being able to transfer their nationality to their children, which due to the armed conflict may exponentially increase the number of stateless children; (d) The lack of information by the State party on the measures taken to ensure that children of Muslim mothers and non-Muslim fathers, children born to unmarried parents and children born from situations of sexual violence do not face undue hurdles in having access to birth registration.'³³

4. Ongedocumenteerd of onvolledig gedocumenteerd – de gevolgen

Naast het niet kunnen claimen van bepaalde financiële rechten die verbonden zijn aan een geldig huwelijk (zoals levensonderhoud, uitgestelde bruidsgave en erfenis), de moeizame registratie van een kind geboren uit een niet-geregistreerd huwelijk en een verhoogd risico op staatloosheid voor deze kinderen, zijn er nog andere verstrekkende gevolgen voor Syrische vluchtelingen en binnenlands ontheemden. Ongedocumenteerd of onvolledig gedocumenteerd zijn leidt voor velen ook tot een beperkte bewegingsvrijheid: om te kunnen reizen hebben ontheemden in Syrië en Syrische vluchtelingen in ontvangende landen identificatiedocumenten nodig om checkpoints te kunnen passeren of om het vluchtelingenkamp te kunnen verlaten.³⁴ Voor een alleenstaande moeder die geen bewijs van huwelijk en dus ook geen familieboekje heeft, is het erg moeilijk om te reizen met haar kinderen omdat ze niet kan bewijzen dat de kinderen haar kinderen zijn.³⁵ Als iemand geen papieren heeft is het ook heel ingewikkeld om identiteits- en familierechtelijke documenten aan te vragen (die bijvoorbeeld nodig kunnen zijn voor

het Personeel Statuut). De ambtenaar van de burgerlijke stand is verantwoordelijk voor het opmaken van de akte en de inschrijving in het desbetreffende register (*ibid.*; artikel 2 Wet op het Burgerlijk Statuut). Aladdin & Al-Ibrahim 2016. Committee on the Rights of the Child, *Concluding observations on the fifth periodic report of the Syrian Arab Republic*, CRC/C/SYR/CO/5, 6 maart 2019, par. 23. UNFPA 2020, p. 45; Aron Lund, 'No papers, no rights: Understanding Syria's civil documentation crisis', *The New Humanitarian*, 30 juli 2020, <https://bit.ly/3s421Nk> (geraadpleegd op 7 februari 2021). UNFPA 2020, p. 45.

27 Joint Data Center on Forced Displacement/The World Bank/UNHCR, 'Compounding Misfortunes. Changes in Poverty since the onset of COVID-19 on Syrian Refugees and Host Communities in Jordan, the Kurdistan Region of Iraq and Lebanon', december 2020, zie: <https://bit.ly/3bXe7T0>; UNHCR Lebanon, 'Nine out of ten Syrian refugee families in Lebanon are now living in extreme poverty, UN study says', 18 december 2020, zie: <https://bit.ly/2P3pGz0>.
 28 Zie bijvoorbeeld: Kamal Srouji, 'Marriage in Syria: Difficulties, Bribes, and Lack of Recognition', *Suwar Magazine* 11 februari 2016, <https://bit.ly/3s72Chq> (geraadpleegd op 7 februari 2021).
 29 Nisreen Aladdin & Mukhtar al-Ibrahim, 'Syria's Fatherless Children', *Arab Reporters for Investigative Journalism* (ARIJ) 9 oktober 2016, zie: <https://bit.ly/3vFFoRM>. Actuele cijfers of schattingen heeft de auteur helaas (nog) niet kunnen vinden.
 30 Mits aan bepaalde wettelijke vereisten is voldaan, zie artikel 40 lid 2 Wet op het Personeel Statuut.
 31 Zie Van Eijk 2016, p. 147 e.v. De familierechtbanken voor moslims en de secretariaten van kerken (onder meer verantwoordelijk het bijhouden van door hen gesloten huwelijken) zijn verantwoordelijk voor het doorsturen van de door hen opgemaakte huwelijkscontracten en -documenten naar de burgerlijke stand zodat het huwelijk in het desbetreffende register kan worden bijgeschreven (artikel 45 lid 1 en 2 Wet op het Personeel Statuut). Hetzelfde geldt voor rechterlijke uitspraken met betrekking tot de bekrachtiging van een huwelijk, afstamming, echtscheiding of nietigverklaring van een huwelijk, of verklaring van overlijden (artikel 45 lid 3 Wet op

een nareis-aanvraag) of gebeurtenissen te laten registreren bij de burgerlijke stand, of een auto of een huis te kopen. Daarnaast worden Syriërs zonder papieren de toegang tot basisvoorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg en noodhulp ontzegd, en kunnen zij mogelijk niet voldoen aan de criteria van een hervestigingsaanvraag.³⁶

Om dergelijke moeilijke situaties het hoofd te bieden, maken Syriërs gebruik van coping mechanismen waarmee ze zich blootstellen aan andere risico's, zoals terugkeren naar gebieden die onder de controle van de Syrische autoriteiten staan of vluchtelingen die de grens oversteken naar Syrië in een poging bepaalde documenten te verkrijgen. Voorts wordt er veel gebruik gemaakt van tussenpersonen die voor veel geld documenten kunnen regelen, maar helaas blijken niet alle verkregen documenten authentiek te zijn, met alle risico's van dien. Immers, het gebruikmaken van vervalste documenten kan weer leiden tot financiële uitbuiting door tussenpersonen en arrestatie door autoriteiten.³⁷

Ook te midden van de ellende en de wanhoop blijven mensen trouwen, scheiden, worden er kinderen geboren en overlijden er familieleden.

5. Steun is noodzakelijk

Het Syrische conflict duurt nu al ruim tien jaar, maar ook te midden van de ellende en de wanhoop blijven mensen trouwen, scheiden, worden er kinderen geboren en overlijden er familieleden. Om een schriftelijk bewijs van deze levensgebeurtenissen te kunnen krijgen, dienen Syriërs zich te wenden tot de burgerlijke stand in eigen land of in een ander land. Zoals gezegd is dit voor veel Syriërs een enorme opgave. Nederlandse advocaten, rechters, rechtshulpverleners of ambtenaren hebben waarschijnlijk verschillende Syrische identiteits- en familierechtelijke documenten de revue zien passeren; cliënten hebben pogingen gedaan om op afstand aanvullende, ondersteunende documenten aan te vragen. De beschrijving van de bredere context van de rechtsfeiten die zij proberen aan te tonen of te weerleggen, maakt duidelijk hoe moeilijk het is om hiervoor bewijs te verkrijgen. Het is niet alleen moeilijk om op afstand vanuit Nederland het identiteits- of familierechtelijke verhaal, inclusief ondersteunend bewijs, helder en compleet te krijgen. Voor Syriërs in Syrië zelf of in de buurlanden is het misschien nog wel moeilijker. Humanitaire en juridische steun aan Syrische ontheemden en vluchtelingen in hun streven naar een gedocumenteerd bestaan, blijven daarom absoluut noodzakelijk. ◀

36 UNOCHA 2019, p. 55; UNFPA 2020, p. 45.

37 Clutterbuck e.a. 2018, p. 60.